

Overweging bij Ruth 1:1-22 en Lucas 1:5-17

Zondag 1 december 2024, eerste advent

Ds. Dick Sniijders

Gemeente van Jezus Christus,

Met het adventsproject gaan we iedere week opnieuw op weg naar Betlehem waar Jezus is geboren. Door de Bijbelse verhalen van vaak heel gewone mensen ontdekken we steeds weer iets nieuws over Gods belofte van vrede en recht, om te beginnen voor het volk van Israël en uitstralend over de hele wereld.

Vandaag hebben we het begin gelezen van het verhaal over Ruth, Naomi en Boaz, hoewel Boaz er in het eerste hoofdstuk nog niet aan te pas komt.

Betlehem is de plek waar Ruth, Naomi en Boaz in een chaotische tijd laten zien wat het betekent om trouw te zijn.

Het begin van het verhaal van Ruth is als een vuur dat uitdooft:

een man trekt weg met zijn gezin om ergens anders als vreemdeling te wonen.

De man sterft, de zonen sterven, de vrouw blijft alleen achter.

Het eind van het verhaal gaat dan juist over nieuw leven, over kinderen die geboren worden.

Het vuur leek gedoofd, maar de vlam wordt nieuw leven ingeblazen.

Dankzij haar trouw wordt Ruth, ook al is ze een vrouw uit een vreemd land, moeder van het koningshuis van David en daarmee zal zij ook moeder van Jezus zijn.

Zij hoort bij de groten die ons tot voorbeeld zijn.

Het verhaal is gesitueerd in de tijd van de Rechters.

Om deze tijd te kunnen plaatsen, is het goed om even kijken wat de Bijbel daarover vertelt.

Mozes heeft het volk van de Israëlieten uit Egypte en door de woestijn heeft geleid naar een land van melk en honing.

Warme melk met honing wordt aanbevolen om te drinken als je 's avonds niet kunt slapen.

Maar het betekent natuurlijk veel meer.

Melk betekent vee; vee betekent gras; gras betekent graan.

Honing betekent bloei, want het komt allemaal ergens vandaan, en dan ook groei.

Kortom: een vruchtbaar land.

Op de grens van dat land sterft Mozes; hij gaat er niet binnen.

Dan komt de periode van de leider Jozua en vervolgens van de rechters.

De periode van de rechters is een periode waarin verschillende mannen en een enkele vrouw elkaar met tussenpozen opvolgen als leiders van het volk.

In die tussenpozen gaat het telkens weer slecht; ieder doet wat goed is in eigen oog.

De periode van de rechters is dus de tijd tussen Jozua als vaste leider en het moment van instelling van het koningschap.

In die tussentijd speelt het verhaal van Ruth zich af.

En – zo zegt het verhaal - er groeit op dat moment een generatie op die niet meer weet van hoe en wat en waarom.

In die tijd van die rechters is het echter niet geschreven.

Als tijd van ontstaan kunnen we denken aan de tijd na de ballingschap als Israël ook al lang geen koning meer heeft.

Het is niet zomaar een romantische vertelling – ook al kan je het zo lezen – er zit een visie in van de schrijver met een spirituele strekking.

De schrijver wil laten zien dat naar zijn idee Israël er weer zo'n beetje hetzelfde aan toe is wat leiderschap betreft als toen.

Zoals toen, zo zijn ook wij er nu aan toe, zegt hij.

We weten weer niet – of nog steeds niet – van hoe en wat en waarom.

In het Bijbelboek Ruth worden met de beschrijving van de honger en het vertrek naar het buitenland de radeloosheid en de uitzichtloosheid geschetst.

Juist in het land dat had moeten overvloeien van melk en honing is er honger.

Er groeit en bloeit niets meer.

De zegen van boven, de regen, is te lang opgedroogd.

Betlehem is het huis van brood, maar er is geen brood meer.

Geen broodhuis, maar een sterfhuis.

Als Naomi terugkomt in Betlehem, blijkt er toch een hele gemeenschap te zijn gebleven die het heeft uitgezongen, die het heeft volgehouden en die haar nu welkom kan heten.

Dat is de opmaat naar een nieuw begin, het begin van de gersteoogst.

De kern van het verhaal is hoe Ruth, als buitenlandse, dankzij haar trouw en toewijding in Israël wordt opgenomen, en hoe dankzij haar de bittere Naomi haar levensvreugde terugvindt en een hoopvolle toekomst.

Het boek laat zien dat een rijk en harmonieus leven mogelijk is als mensen de weg bewandelen van trouw zijn, van vertrouwen hebben, van betrouwbaar zijn.

Ook nu zou dat de goede weg zijn voor kerk, politiek en samenleving, en in families en gezinnen.

Het boek Ruth herstelt oude waarden, maar het laat ook zien dat de nieuwe tijd niet simpelweg 'terug naar vroeger' is.

Bij deze nieuwe toekomst past een ander type leider.

Deze nieuwe leider, waarvan Boaz een voorbeeld is, is geen militaire of politieke held, geen mens met stoere taal en lege beloftes.

Zijn heldendom is opkomen voor de zwakken.

De bevrijding die hij brengt kenmerkt zich door eenvoudige trouw en doen wat nodig is.

Daarin staat hij op een lijn met Ruth, ze zullen het samen goed kunnen vinden.

Zo schetst het boek een ideaalbeeld van de gemeenschap.

Een beeld van samen delen en samen eten; een sfeer van eensgezindheid; gezamenlijke lofprijzing aan God; vreugde.

Er is solidariteit tussen arm en rijk en tussen man en vrouw, harmonie tussen mensen onderling, met God en met het land.

Een mooi landelijk, zelfs paradijselijk tafereel.

Dit verbeeldt de situatie van Gods nieuwe wereld.

Daarmee wijst het boek Ruth vooruit naar de messiaanse tijd die ook de profeten beschrijven, als de volken zullen toetreden om te delen in de zegen van het volk van Israël.

Het boek Ruth eindigt met het geslachtsregister van David.

Het boek beschrijft niet alleen de fysieke voorgeschiedenis van David.

Het brengt ook een messiaans beeld naar voren, over de ideale gemeenschap en de ideale leider, en over een weg uit de dood naar het leven.

Misschien ligt de gave van de Geest vandaag wel in het volhouden, in het trouw verwachten van de weg van God, in het klaar staan om te ontvangen wie terugkeert of wie voor het eerst hier komt.

En om ondertussen te doen wat nodig is, om te doen wat nodig is voor het geluk van ieder die God op onze weg brengt.

Trouw zijn, vertrouwen hebben, betrouwbaar zijn, of in de termen van de akker: zaaien, wieden, water geven, oogsten in afwachting van nieuwe groei en bloei, in verwachting van de zegen van God.

- Amen.